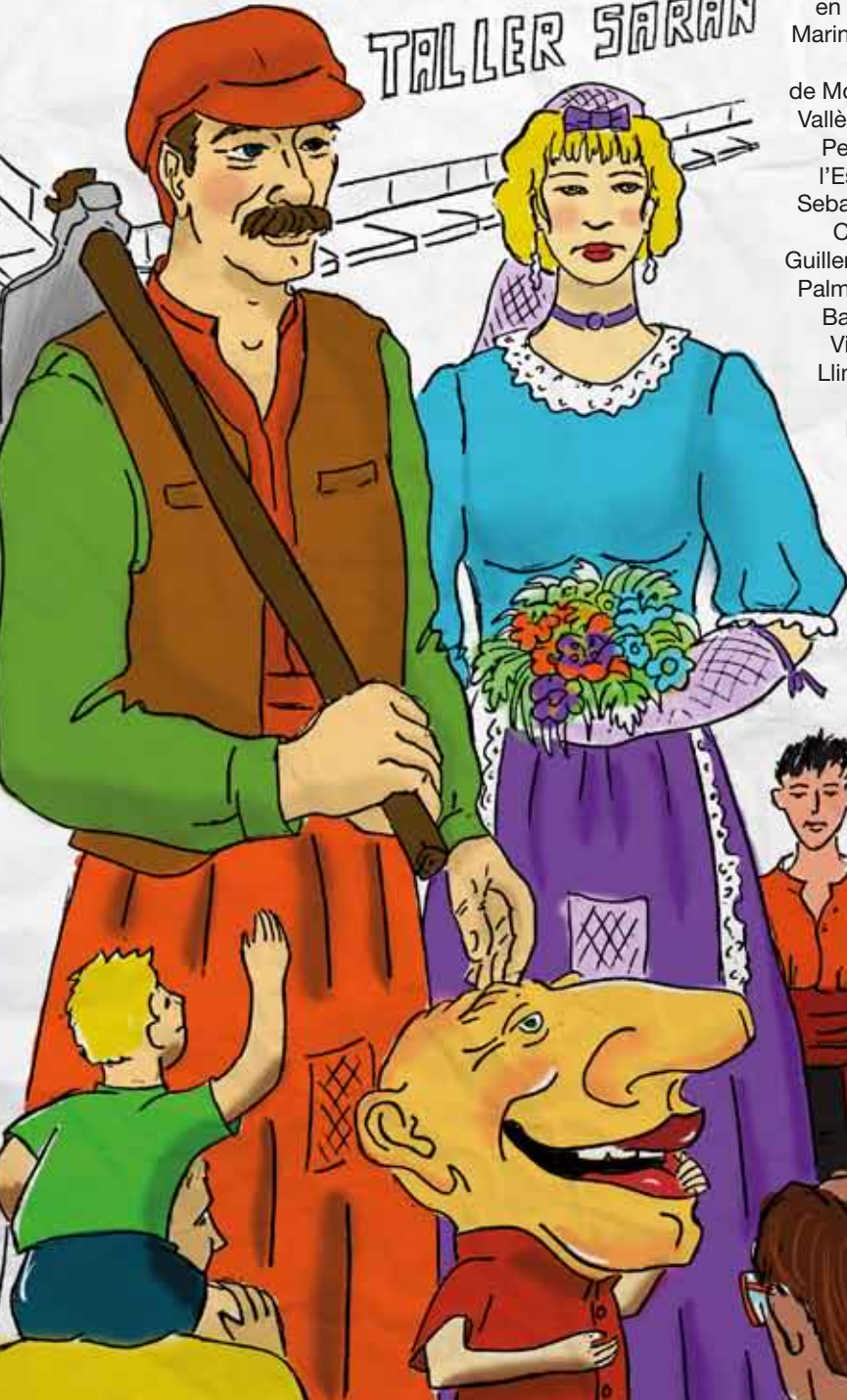

TALLER SARAN

En Farellàs i la Guisla, de Caldes de Montbui; en Carles i la Cisqueta, comtes de Magaroles, de Canovelles; Ramon Berenguer IV i Peronella d'Aragó, de Cardedeu; en Magí i la Xixelona, de la Garriga; en Cosme i la Damiana, de Granollers; en Josepet i la Blanqueta, de la Llagosta; en Vicenç i na Marinette, de Mollet; en Malús i la Montserrat, de Montmeló; Bartomeu Sala i Pere Anton de Rocacrespa, de Montornès del Vallès; en Marcel i l'Elisenda, de Parets del Vallès; en Martí i la Maria del Puig, de Sant Celoni; Guifré el Pelós i la baronessa de Cruïlles, d'Aiguafreda; en Roc i l'Esperança, de la Batllòria; Sant Ponç, de Cànoves; en Sebastià i la Ramona, de Samalús; l'Andreu i la Coloma, de Castellcir; en Tallaferro i la Griselda, de Castellterçol; Guillemona Artiguella, de Figaró-Montmany; el baró Ashler i la Palmira, de Granera; en Briancó i l'Aqua Alba, de Gualba; en Baldiri i la Quitèria, de Lliçà d'Amunt; el rei Joan i la reina Violant de Bar, de Lliçà de Vall; en Miquel i la Pepeta, de Llinars del Vallès; en Pau i la Caterina, de Martorelles; l'Odó i l'Emma, de la Roca del Vallès; l'avi Felip i la bugadera Pepeta, de Sant Antoni de Vilamajor; el Bon Jan i la Ben Plantada, de Sant Esteve de Palautordera; el baró Pau d'Ordre i la Pubilla, de Sant Feliu de Codines; en Faust i la Marina, de Sant Fost de Campsentelles; l'Alfons i la Loreto, de Sant Pere de Vilamajor; en Gerd i la Maduixa, de Santa Eulàlia de Ronçana; en Guillem i la Gueraua, barons de Montclús, de Santa Maria de Palautordera; en Bernat i l'Elionor, barons de Montclús, i l'avi Montasell, de Vallgorguina, i l'Esteve i la Quitèria, de Vilanova del Vallès,

us conviden a ballar a totes les trobades i a viure de prop la fal·lera gegantera.

GEGANTS del Vallès Oriental

**Una colla de mots
de festa i majestat**

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

VOLUNTARIAT PER LA LLENGUA

termcat
centre de terminologia

GEGANTS A CATALUNYA

L'origen dels gegants festius, l'hem de cercar en les primeres processons de Corpus. Sabem que l'any 1424 un primer gegant Goliat va participar a la de Barcelona. Malgrat aquests inicis dins d'un context religiós, a poc a poc aquestes figures van anar guanyant un sentit lúdic i festiu.

Al llarg del segle XIX els pobles i ciutats hi troben una expressió d'identitat local, però és arran del primer *Concurs de gegants nanos i monstros típics*, organitzat per l'Ajuntament de Barcelona l'any 1902, que els descobreixen amb una força capaç d'actuar de símbol fora dels seus límits territorials.

Entrat el segle XX, molts dels gegants que havien sobreviscut a la Guerra Civil van veure reconvertida la seva personalitat en la dels Reis Catòlics, com a símbols de la pretesa unitat de l'Espanya de l'època. La represa del Corpus va propiciar la creació de nous gegants, amb aspecte de reis i fàcilment identificables amb Isabel i Fernando, per fer-los participar en les processons parroquials.

Amb l'arribada de la democràcia, moltes poblacions retroben en els gegants els elements d'identitat local: es recuperen les figures oblidades i la seva dimensió festiva. Aquest retrobament marca la diferència d'aquesta nova època del món geganter i es converteix en un fenomen associatiu important: apareixen nous constructors de gegants, es recuperen les figures d'abans i se'n creen de noves en poblacions sense cap tradició anterior.

D'altra banda, les colles s'han consolidat com a associacions i en molts casos actuen de veritables dinamitzadors de la vida associativa i cultural dels pobles i ciutats on pertanyen.

Tot plegat, el fenomen geganter a Catalunya significa un moviment humà molt important, d'una gran dimensió territorial i una garantia de la pervivència d'aquesta tradició. Els mots d'aquest recull ens hi acosten i ens conviden a viure de prop plantades, cercaviles i moltes voltes boges.

Amadeu Carbó i Martorell
Expert en cultura popular i tradicional

AL TALLER

Per construir un gegant, el primer que fa l'artesà és dibuixar-lo i modelar amb fang el **cap** o **testa**, el **cos**, els **braços** i les **mans**. A partir dels models, n'extreu els **motlles** amb **guix d'escaiola** i, un cop secs, hi aplica el material definitiu amb què vol fer la figura. Les tècniques tradicionals fan servir el **cartó pedra**, però actualment s'imposa l'ús de la **fibra de vidre** amb **resines sintètiques** com el **polièster** perquè són materials més lleugers i resistent. Finalment, es pinta i s'envernissa. La figura es munta sobre un **cavallet** o **armadura** de fusta, amb **espatlleres** encoixinades i un **reposacaps** o **tortell**, que ajuden el **geganter** o **portador**, la persona que du el gegant i el fa ballar, a mantenir l'equilibri. L'**espiell** o **reixeta**, un forat fet a la faldilla del gegant, li permet veure l'exterior. Un cop muntada la **carcassa**, s'hi afegeixen els braços i ja es pot vestir.

A CA LA MODISTA

La indumentària d'un gegant depèn de la seva personalitat i categoria. Pot portar **camisa**, **brusa**, **faldó**, **faldilla**, **gorra**, **barret**, **davantall**, **mantellina**, **abric**, **capa** o altres peces de vestir. Solen dur brodats amb símbols del poble o referències a la natura. Es tria amb molta cura cada complement: la **corona**, la **ret** (bossa de malla que es posa al cap per retenir els cabells), les **mitenes** (guants sense dits, de malla fina), el **mocador**, les **arracades**, el **collaret**, el **fermall** o l'**agulla de pit...** També són importants els elements que duen a la mà, com ara un **cepre**, un **pergamí**, un **ram de flors**, un **cistell**, un **branquilló** o alguna **eina**.

FAMÍLIA, AMICS I CONEGUTS

Els gegants pertanyen, normalment, a un municipi i són custodiats per la **colla gegantera**, encapçalada pel **cap de colla**. Formen part d'una família presidida per la parella tradicional de gegants, el **gegant** i la **geganta**, que poden arribar a fer més de quatre metres. Altres membres de la família són el **gegantó**, d'uns dos metres i mig; el **gegantet**, no gaire més alt que una persona i dissenyat perquè el pugui carregar un infant; el **gegant manotes**, que té els braços de roba separats del cos i reparteix mastegots a la gent desprevinguda; el **gegant de motxilla**, que es munta sense **cavallet** i es carrega al cos com una motxilla, i el **gegant de pal**, subjectat a la cintura del portador. Solen anar acompanyats de **capgrossos** o **cabuts**, uns grans caps, amb l'espiell a la boca, col·locats damunt les espatlles del portador, i **nans**, amb el cap més petit i l'obertura al front o al barret.

EL BATEIG

Per fer-ne la presentació en societat, se celebra la festa del **bateig**. A vegades alguna entitat del poble regala a la geganta una peça confeccionada especialment per a l'ocasió. S'hi conviden colles d'altres municipis i es tria una parella per fer de **padrins**. Geganters i músics es guarneixen amb el vestit distintiu de cada colla, que sol ser una **camisa** o **brusa**, **pantalons**, **faixa** i **mocador**, i es calcen amb **espadnyes de vetes**. També de gala, els músics afinen els instruments que acompanyen el **seguici**. Tradicionalment, un sol **músic** o **sonador** tocava, amb una mà, el **flabiol** i, amb l'altra, el **tamborí**, un tambor petit penjat al braç esquerre i que es toca amb una **baqueta**, **maça** o **maceta**. Avui dia, l'acompanyament es fa amb **gralla** i **percussió: caixa, bombo i tabal**; amb la formació de **tres quartans**, tres músics que toquen quatre instruments: **sac de gemecs**, també anomenat **cornamusa** o **xeremia**, **tarota**, **flabiol** i **tamborí**, i en algunes ocasions, amb **banda de músics** o **cobla de ministrers** o **de ministrils**.

LA FESTA

La celebració comença amb la **plantada**, que consisteix a deixar els gegants a terra, sense alçar, tot esperant l'inici de la festa perquè petits i grans puguin admirar-los. Quan els portadors carreguen els gegants, arrenca la **cercavila**, **passejada**, **rua** o **passada**, que recorre els carrers de la vila amb tot el seguici fins a la plaça. La música que els fa ballar varia segons la colla, però habitualment inclou ritmes tradicionals (**corrandes**, **valsos**, **pavanas**, **pasdobles...**), adaptacions de peces actuals i composicions pròpies. Hi ha **balls d'enamorats**, **de cerimònia**, **d'exhibició**, **de batalla** i **de nans**, entre d'altres, que solen acabar amb moltes voltes seguides i arriscades anomenades **voltes boges**. Amb elegància, dansen, ara l'un ara l'altre: s'esperen, es miren, es busquen, se saluden i giravolten junts vigilant, sobretot, de no perdre l'equilibri.

Revisió:

Termcat

Agraïments:

Ramon Aumedes, taller Sarandaca, de Granollers
Amadeu Carbó, president de l'Associació Cultural Joan Amades
Colles geganteres de Cardedeu, Granollers, Montornès i Casc Antic de Barcelona